

ARBETSMATERIAL FÖR BEDÖMNING AV REELL KOMPETENS INOM UNIVERSITET OCH HÖGSKOLA

VALIDERING WEST

STUDENTMATERIAL

Innehållsförteckning

Inledning.....	2
Allmän information.....	2
Ansökan.....	3
Plan för den fortsatta hanteringen av ditt ärende.....	4
Att arbeta med portfolio.....	4
Reflektion.....	5
Självskattning.....	6
Bedömning.....	6
Bedömningspraktik.....	6
Cases.....	6
Gestaltning.....	7
Medbedömare.....	7
Medlärare.....	7
Medstudentbedömare.....	7
Praktiska prov/laborationer.....	7
Projektarbete.....	7
Skriv din egen kursplan.....	8
Skriftliga redogörelser.....	8
Specialutformade test.....	8
Tolkningar av simulerade autentiska exempel.....	8
Bedömningssamtal.....	8
Beslut.....	8
Utvärdering.....	9
Uppföljande samtal.....	9
Kompletterande studier.....	9
Dokumentation.....	10

Inledning

Den som har kunskap och färdigheter som motsvarar målen i kursplaner har möjlighet att ansöka om ett tillgodoräknande av den reella kompetensen, och kan på så sätt förkorta tiden i utbildning. Det här är ett metodmaterial som riktar sig till dig som anser att du har kunskaper och färdigheter som motsvarar kursplanernas mål, och som önskar förkorta din utbildning genom att tillgodoräkna dina kunskaper och färdigheter.

Materialet är utarbetat för att du som student ska kunna ta en aktiv del i processen. Förutom arbetsmaterialet finns givetvis personal på högskolan som hjälper dig under processen.

Den process högskolan har valt att arbeta med bygger på portfoliomethodik. Nedan följer en genomgång av vad portfoliomethodik innebär och hur man arbetar med det i relation till bedömning av reell kompetens.

Allmän information

Inom andra utbildningssammanhang används begreppet validering för att beskriva motsvarande process som inom högskolan beskrivs som bedömning av reell kompetens. Anledningen till att vi använder begreppet bedömning av reell kompetens är att det är begreppet som används i de lagar och föreskrifter som styr högskolornas arbete.

Att få sin kunskap bedömd gentemot kursplanernas mål är ett tidskrävande arbete, där du som student måste kunna lämna bevis på att dina kunskaper motsvarar målen. Det finns inga garantier för att en bedömning av reell kompetens leder till ett tillgodoräknande, allt beror på om dina kunskaper motsvarar kursplanernas mål.

Eftersom din kunskap ska bedömas gentemot varje mål i kursplanen/kursplanerna tar processen tid. Om du vill få kurser som motsvarar upp till två års studier bedömda får du räkna med att detta tar en termin att genomföra. Om de kurser du vill bli bedömd emot motsvarar två till fyra års studier får du räkna med att det tar två terminer att bedöma. I vissa fall kan det vara bättre att faktiskt delta i den ordinarie kursen än att gå in i en process kring bedömning av reell kompetens för tillgodoräknande, t ex om kursen du vill bli bedömd gentemot motsvarar mindre än en termins studier.

Innan du ansöker om tillgodoräknanDET bör du fundera över din studiefinansiering. Det svenska studiemedelssystemet utgår från genomförda kurser, du får alltså inget studiemedel för den tid som du lägger ned under bedömningen, och inte heller för de poäng som tillgodoräknas. Behöver du komplettera med studier kan du ansöka om studiemedel för de högskolepoäng du kompletterar. Om du har ersättning från arbetslöshetskassa måste du diskutera

med denna innan du påbörjar processen bedömning av reell kompetens. I vissa särskilda fall tillåter arbetslöshetskassan att du får ersättning under bedömningsdelarna.

Bedömning av reell kompetens för tillgodoräknande är en relativt ny företeelse i det svenska högskolesystemet. Därför känner många arbetsgivare inte till vad bedömning av reell kompetens innebär. Du kan därför behöva kunna beskriva vad det är och hur det gått till. Som stöd i detta kommer du att få dokumentation från högskolan som beskriver hur processen gått till och hur bedömningarna gjorts.

Ansökan

För att högskolan ska kunna påbörja arbetet med ditt tillgodoräknande krävs att du lämnar in en ansökan om bedömning av reell kompetens för tillgodoräknande. Information om hur ansökan görs finner du på högskolans hemsida. Enligt högskoleförordningen är det enbart den som är student vid högskolan, dvs är antagen och bedriver studier, som kan ansöka om ett tillgodoräknande. Vi rekommenderar att du tar kontakt med en studievägledare som hjälper dig att fylla i din ansökan. När du ansökt om ett tillgodoräknande har högskolan en skyldighet att fatta ett beslut, antingen ett tillgodoräknande eller ett avslag på din ansökan.

Till din ansökan om tillgodoräknande bör du bifoga en meritförteckning, där du anger vilka aktiviteter, t ex anställningar och utbildningar, du anser har gett dig kunskaper som motsvarar kursplanernas mål samt om möjligt under vilken period du inhämtat dessa kunskaper. Beskriv kortfattat på vilket sätt dina kunskaper motsvarar kursplanernas mål. Bifoga om möjligt dokument som styrker uppgifterna i din meritförteckning, t ex intyg eller betyg.

Innan du kontaktar studievägledaren bör du fundera på ditt syfte med tillgodoräkandet, eftersom detta kommer att prägla den fortsatta processen. Vill du få din kompetens bedömd mot kursplaner inom ramen för ett program för att kunna komplettera med de delar som eventuellt saknas, och sedan kunna ansöka om en examen, eller är du ute efter att ”bara” få papper på det du har? Ska ett eventuellt tillgodoräknande leda till att du kan söka andra tjänster, eller ska det leda till att du t ex kan förhandla om lön i en befintlig anställning?

När din ansökan kommit in till högskolan diarieförs den och går sedan till den handläggare som kommer att ha ansvar för ditt ärende fram till beslutet. Om du inte vid ansökan om tillgodoräknande haft kontakt med studievägledare, kommer du kallas till ett samtal med en vägledare. Studievägledaren kommer att vara din kontaktperson under hela hanteringen av ärendet.

Under samtalet med studievägledaren kommer du att få information om hur processen går till. Du kommer att ges möjlighet att komma med förslag på hur

du anser att din kunskap kan bedömas. Studievägledaren kommer även att samla viss kompletterande information utifrån din ansökan. Studievägledaren kommer att förse dig med kursplaner för de kurser din ansökan avser. Vid bedömning av reell kompetens är det målen i kursplanerna som är utgångspunkten.

Innan processen påbörjas fullt ut kommer en ämnesbedömare, dvs en lärare i den utbildning som ansökan avser, att göra en första bedömning av det material du skickat in tillsammans med ansökan om tillgodoräknande samt den information som studievägledaren samlat in under samtalet. Anser bedömaren att det inte finns tillräckligt att bedöma kommer han/hon föreslå att du redan här får ett avslag på ditt tillgodoräknande. Du kommer då att få ett skriftligt beslut, som kan överklagas. Om bedömaren tycker att det finns underlag kommer det mer omfattande bedömningsarbetet att påbörjas.

Plan för den fortsatta hanteringen av ditt ärende

Efter det studievägledande samtalet kommer en plan för hur hanteringen av ditt ärende att upprättas. I planen kommer det framgå hur bedömningarna av din kunskap ska gå till, vem som ska göra bedömningarna. Planen ska också innehålla en tidplan för bedömningsarbetet.

I planeringen kommer dina önskemål om bedömningsredskap och tidsplan att vägas in, och planen i möjligaste mån anpassas efter detta. Du får möjlighet att kommentera planen innan den fastställs.

Att arbeta med portfolio

Högskolan har valt ett arbetssätt för bedömning av reell kompetens som bygger på portfoliomethodik. Portfolio förknippas ofta med en mapp där t ex konstnärer samlar sina verk för att visa för presumtiva arbetsgivare. I det här sammanhanget är portfolio mer ett förhållningssätt.

Att arbeta med portfolio handlar inte enbart om att samla dokument, att reflektera är en minst lika stor del. För varje moment i processen bör du göra reflektioner som du samlar i din portfolio. Genom att reflektera kring ditt lärande kommer du att synliggöra och bli medveten om din kunskap och upptäcka utvecklingsbehov på områden där din kunskap inte motsvarar målen.

Arbetssättet med portfolio kan inte bara användas under processen kring bedömning av reell kompetens, att arbeta med portfoliomethodik kan vara ett bra redskap att använda t ex när man skriver ansökningshandlingar när man söker arbete. Den portfolio som du sammanställer i arbetet med bedömningsprocessen kan utvecklas och bli ett redskap i ditt arbetssökande.

Portfolions fysiska form är inte det viktigaste, du kan välja att samla dina dokument i en pärm, en mapp eller i annan form. Du kan använda lärplattform, arbetsdagbok eller blogg för att göra dina reflektioner.

Portfolion blir utgångspunkten i det bedömningsamtal där ämnesbedömaren bedömer din kunskap gentemot kursplanernas mål.

Reflektion

Reflektion är ett centralt begrepp inom portfoliomethodiken. Reflektion innebär att fundera över sitt sätt att arbeta, hur arbetet utvecklas och vilket resultat man uppnår. Reflektion är av största vikt för förståelsen av lärandet. Det handlar om att medvetet och kritiskt betrakta sin kunskapsutveckling. Lärande hänger intimt ihop med reflektion, vi lär inte utan att reflektera över vad vi ser, hör och upplever eller blir informerade om.

Reflektion är att tänka, fundera, ifrågasätta och vrida och vända på en frågeställning. Det är att ställa sig ”vid sidan om”, stanna upp och fundera på vad man sagt, hört eller gjort. I reflektionen kan också ingå att ta del av vad andra tycker, bemöta detta och med sig själv argumentera emot eller hålla med, tänka på vad man tidigare läst eller hört och använda detta i den nya frågeställningen. Reflektion är ett sätt att göra all möjlig kunskap till sin egen kunskap, se helheter och öka den egna förståelsen för sin omvärld och lära sig ett sätt att lära. Genom reflekterande situationer kommer du lära dig att fundera kring problem på ett sätt som leder till ytterligare kunskap.

När du reflekterar kring målen i kursplanerna kan det vara bra att utgå från frågorna

- Kan jag det som ingår i målet i kursplanen?
- När lärde jag mig det?
- Hur har jag lärt mig det?
- Kan jag visa att jag kan det genom att beskriva en situation eller en händelse?
- Kan jag styrka det på något sätt, t ex genom något av mina intyg eller betyg?

När du arbetar med de olika redskapen i processen är det också viktigt att du reflekterar, dels kring din kunskap och målen i kursplanerna, dels kring bedömningsituationen.

- Vilka mål kunde bedömas genom det här redskapet?
- Vad gjorde jag som visade på min kunskap gentemot målen?
- Vad visade det jag gjorde under bedömningen?
- Varför gjorde jag det?
- Kunde jag ha gjort det på något annat sätt?

Du kan även fundera kring

- Visar det här redskapet på mina kunskaper?
- Kunde jag ha genomfört bedömningssituationen på något annat sätt?
- Finns det bättre sätt att mäta mina kunskaper på?

Skriv ner dina reflektioner och spara dem i din portfolio. Dina reflektioner blir utgångspunkten i det bedömningsamtal som genomförs i slutet av bedömningsfasen.

Självskattning

Som ett stöd i din process att beskriva din kunskap kommer du att få ett självskattningsmaterial, där du ska reflektera över dina kunskaper gentemot kursplanernas mål. Självskattningsmaterialet är ditt eget underlag, det ska inte lämnas till bedömare. Vid varje mål ska du på en tregradig skala ange på vilket sätt din kunskap motsvarar målen. Dessutom ska du motivera ditt val genom en kort notering.

Bedömning

Bedömningsfasen är den centrala delen i processen, här bedöms din kunskap gentemot kursplanernas mål. Bedömningarna kommer att göras av ämneskunniga lärare. I arbetet med bedömningarna kommer flera redskap att användas, allt för att säkra att dina kunskaper bedöms på ett rättvisande sätt. Nedan presenteras några av de redskap som kan användas i processen. Andra redskap, t ex ordinarie examinationer i kursen eller redskap som du föreslagit, kan också användas i bedömningen. Oavsett vilka av redskapen som används är det viktigt att du reflekterar efter varje moment. Skriv ner dina reflektioner och saml dem i din portfolio.

Bedömningspraktik

Under bedömningspraktik går du ut i praktik på en arbetsplats. På arbetsplatsen ska du delta i det ordinarie arbetet. Det ska finnas en handledare på din arbetsplats, som hjälper dig tillrätta. I vissa fall gör handledaren även en bedömning av dina kunskaper gentemot målen i kursplanerna. En ämnesbedömare från högskolan kommer till arbetsplatsen och gör en bedömning. Under ämnesbedömarens besök kan en diskussion mellan Dig, handledaren och ämnesbedömaren förekomma. Du har möjlighet att komma med önskemål kring var bedömningspraktiken ska genomföras.

Cases

Att jobba med cases är ett vanligt redskap i vissa utbildningar. Case är fall, ofta verkliga, som beskrivs. Caset innehåller ofta etiska och juridiska dilemman. Din uppgift blir att presentera en lösning på fallet, där du beskriver hur du kommit fram till lösningen. Lösningen kan presenteras genom skriftlig alternativt

mundlig redovisning eller t ex gestaltande redovisningsformer, som bilder eller drama.

Gestaltning

Gestaltning innebär att du får redogöra för dina kunskaper genom att gestalta dem i ord, bild, ljud eller drama. Ett exempel är att du t ex fotograferar olika situationer som kan kopplas till målen, t ex på din arbetsplats eller i vardagen.

Medbedömare

En utomstående person, t ex chef, kollega, kund/klient, kan användas som medbedömare. Den som agerar medbedömare ska beskriva vilka kunskaper du har och på vilket sätt de motsvarar kursplanernas mål genom att t ex beskriva situationer eller händelser.

Medlärare

Att vara medlärare innebär att du undervisar andra i det ämne som du ska bedömas i. Du får möjlighet att förbereda dig och planera lektionstillfället. En ämnesbedömare är med under lektionen och gör bedömning av dina kunskaper. Efter lektionen har du och bedömaren ett uppföljande samtal.

Medstudentbedömare

Att låta studenter bedöma varandra är en examinationsform som blir vanligare i den ordinarie undervisningen. Detta kan också användas för att bedöma reell kompetens för tillgodoräknande. Momentet fungerar bäst om det finns flera studenter som ska bedömas inom samma ämne. Du bedömer en medstudents kunskaper, och motiverar på vilket sätt hans/hennes kunskaper motsvarar målen. I ett samtal redogör du medstudentens kunskaper, och din presentation blir underlag för bedömningen av såväl din medstudents kunskaper som av dina kunskaper.

Praktiska prov/laborationer

I vissa utbildningar ingår praktiska moment. Dessa praktiska moment kan även användas som redskap i en bedömning av reell kompetens. Det går även att konstruera praktiska prov i andra utbildningar. Du ska lösa det problem som presenteras för dig, och kunna redogöra för din lösning och vad du grundar din problemlösning på.

Projektarbete

Vissa utbildningar avslutas med att studenterna genomför ett större projektarbete, där det krävs kunskaper från många kurser för att lösa problemet. Det kan t ex handla om att ett företag presenterar ett verkligt problem som du ska presentera en lösning på. du ska kunna redogöra för hur du löst problemet, men också vad du grundar din problemlösning på.

Skriv din egen kursplan

Du som student kan ha kunskaper som är viktiga för det område som du ska utbildas för, men som inte sammanfaller med innehållet i de kurser som normalt ingår i utbildningen. I vissa specifika fall kan du ges möjlighet att skriva en egen kursplan, som du sedan tillgodoräknas gentemot. I kursplanen ska innehåll, mål, examinationsformer samt litteraturlista ingå. När du formulerat din kursplan kommer högskolans personal se till att kursplanens formalia motsvarar högskolans anvisningar. Kursplanen kommer sedan granskas i en nämnd, och ett beslut fattas om kursplanen kan godtas eller inte. Därefter kan ett tillgodoräknande göras.

Skriftliga redogörelser

Utifrån målen ska du i skrift beskriva vilka kunskaper du har. Ämnesbedömaren kan även ge dig specifika skrivövningar. I dina skriftliga redogörelser kan t ex beskrivningar av verkliga situationer ingå, där du reflekterar över vad som var bra, vad som kunde göras annorlunda och på vilket sätt beskrivningen visar på att du har kunskaper som motsvarar målen.

Specialutformade test

Vissa färdigheter och faktakunskaper kan behöva testas genom traditionella kunskapstest anpassade efter situationen.

Tolkningar av simulerade autentiska exempel

Du kommer att få se korta filmer som beskriver olika situationer. Din uppgift blir att lämna lösningar på situationerna. Du kan lämna lösningarna muntligt, skriftligt eller genom gestaltande arbetsformer, som bilder eller drama.

Bedömningssamtal

Oavsett vilka redskap eller metoder som används för att bedöma dina kunskaper i relation till kursplanernas mål ingår alltid ett bedömningssamtal. Under samtalet diskuterar du och ämnesbedömaren dina kunskaper och färdigheter i relation till kursplanernas mål. Använd din portfolio som ett underlag i samtalet, såväl självskattningsformulär som dina reflektioner kring bedömningarna innehåller mycket värdefull information. Under bedömningssamtalet gör bedömaren den slutliga bedömningen av din kunskap gentemot målen. Samtalet ger dig möjlighet att förtydliga eller ytterligare beskriva dina kunskaper.

Beslut

När bedömningarna är färdiga sammanställs ett beslutsunderlag, där bedömarnas yttranden vägs samman. Ett beslut fattas, antingen beslut om tillgodoräknande eller avslag på din ansökan. Du meddelas skriftligt vilket beslut som fattats.

Om du får ett avslag har du rätt att överklaga beslutet om du anser att det är felaktigt. Vill du överklaga beslutet skriver du ett brev, där du talar om vilket beslut du vill överklaga, vad du vill överklaga i beslutet och hur du skulle vilja att beslutet blev i stället. Ställ brevet till Överklagandenämnden för högskolan, men lämna eller skicka det till högskolan senast tre veckor efter att du fått det skriftliga beslutet.

Högskolan kommer först att pröva ditt ärende. Ändrar inte högskolan sitt beslut efter prövningen går ärendet vidare till Överklagandenämnden för högskolan, en nämnd som består av bl a jurister, och som prövar bl a överklaganden av tillgodoräknanden. Nämnden kommer att granska ärendet för att sedan fatta ett beslut.

Utvärdering

För att högskolan ska kunna utveckla och förbättra processen kring tillgodoräknande av reell kompetens kommer du att få göra en utvärdering. I utvärderingen får du möjlighet att kommentera vad som varit bra och vad som kan förbättras. För att förbättra och utveckla arbetet med bedömning av reell kompetens är det viktigt att du genomför utvärderingen.

Utvärderingen är inte bara ett redskap för att förbättra processen för kommande ärenden, det är också ett redskap för att följa upp att du är nöjd med hanteringen av ditt ärende.

Uppföljande samtal

I anslutning till att du får beslutet kommer du att kallas till ett uppföljande samtal med vägledaren. Under samtalet kommer du och vägledaren diskutera beslutet och ev kompletterande studier.

Vägledaren kommer också att ställa frågor om hur du uppfattar hanteringen av ditt ärende. Om du inte anser att dina kunskaper bedömts på ett korrekt sätt kan du ta upp det under det uppföljande samtalet.

Kompletterande studier

När bedömningsprocessen avslutats och beslut i ärenden fattats kommer du att erbjudas kompletterande studier för de delar som eventuellt saknas. Utifrån diskussionen med studievägledaren i det uppföljande samtalet kommer en individuell studieplan att upprättas.

De kompletterande studierna kommer antingen genomföras genom att du deltar i den ordinarie undervisningen i kursen eller i en flexiblere form, där du får olika uppgifter att arbeta med, som sedan examineras av examinator. Vilken av formerna beror på hur stor del av en kurs som ska kompletteras samt hur kursen ligger i förhållande till tidsplanen för kompletteringen.

Dokumentation

Dokumentation är en viktig del av processen. Handläggaren kommer att dokumentera processen i flera syften, t ex för att du som student ska kunna ha insyn i ditt ärende. Dokumentationen utgör underlag för beslutet om tillgodoräknande.

Du kommer att få en dokumentation över processen som lett fram till ett eventuellt tillgodoräknande. Eftersom bedömning av reell kompetens är en relativt ny företeelse kan detta dokument vara ett bra komplement till examensbevis och kursintyg. I dokumentationen kommer det framgå hur dina kunskaper bedömts, vem som bedömt dem och på vilket sätt de motsvarar kursplanernas mål.

